

SPIS TREŚCI

Od autora	5
Część I – Początki konspiracji niepodległościowej 1939–1941	11
Rozdział I – W obronie kresów wschodnich	
– Zdradziecki cios	13
– Działania obronne na północno-wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej	15
Rozdział II – Wilno we wrześniu i październiku 1939 r. Pierwsza okupacja sowiecka	
– Ostatni dzień wolności	28
– Próba oporu	31
– Obozy dla internowanych na Litwie i Łotwie	34
– Bolszewicy w Wilnie	37
– W oczekiwaniu na zmianę okupanta	41
– Bilans 40 dni sowieckiej okupacji	46
Rozdział III – Wilno pod rządami litewskimi	
– Pierwsze dni rządów litewskich	49
– Polska prasa legalna	50
– Zajścia uliczne, pogromy, manifestacje	52
– Komitet Polski	53
– Sytuacja uchodźców i „obcokrajowców”	55
– Polskie organizacje charytatywne	56
– Nasilenie akcji antypolskich przez władze litewskie	58
– Inicjatywa profesora Römera	60
– Paszkwil Kownackiego	63

– Życie kulturalne w Wilnie	65
– Sytuacja w części Wileńszczyzny okupowanej przez ZSRR	67
Rozdział IV – Pierwszy okres konspiracji, wrzesień 1939–czerwiec 1940	
– Pierwsze tajne organizacje	70
– Litewska policja bezpieczeństwa na tropie polskiego podziemia	78
– Podporządkowanie organizacji konspiracyjnych Służbie Zwycięstwu Polski	81
– Kurier z Wilna w Paryżu	86
– Stan organizacyjny SZP–ZWZ w Wilnie w I półroczu 1940 roku	88
– Garnizon miasta Wilna („Dwór”)	89
– „Oddziały dzielnicowe”	91
– „Zawiazki przedwojennych formacji wojskowych”	92
– „Bojówki narodowe”	93
– Pion wojskowy Związku Wolnych Polaków	94
– Przysposobienie Wojskowe Kobiet (PWK)	94
– Teren wileński („Pole”)	95
– Organizacje wojskowe działające poza SZP–ZWZ	96
– Nikodem Sulik i Ignacy Oziewicz	97
– Zaangażowanie Polaków litewskich	99
– Przekształcenie SZP w ZWZ	103
– Wileńszczyzna w strukturze organizacyjnej SZP–ZWZ ..	105
– Reperkusje uchwały Komitetu Ministrów do Spraw Kraju w sprawie Wileńszczyzny	107
– Dialog polsko-żydowski	110
Rozdział V – Druga okupacja sowiecka. Działalność ZWZ od czerwca 1940 do kwietnia 1941	
– Działania wojenne w Europie 1939–1940	114
– Generał Grot-Rowecki Komendantem Głównym ZWZ ..	115
– Zagarnięcie Litwy przez ZSRR	116
– Początki drugiej okupacji sowieckiej Wilna	119
– Deportacja internowanych wojskowych	121
– Polska placówka wywiadowcza w Kownie	122
– Baza „Anna”	127
– Sztandar z Wilna dla polskich lotników	130

– Trudne sprawy wilnian	133
– Problemy wileńskiej młodzieży	135
– Rozwój tajnego nauczania	136
– Kultura po sowiecku	137
– Nowa sytuacja organizacyjna w wileńskim ZWZ	138
– Dalsze losy ppłk. Adama Obtulowicza	139
– Zwalczanie zdrajców i konfidentów	140
– O kolaborantach i Leopoldzie Tyrmandzie	142
– Kilka słów o Jerzym Ordzie	143
– O wileńskim poecie Teodorze Bujnickim	145
– Ucieczka z Ofiarnej	146
– Podokręg Kowieński ZWZ	147
– Próba rozmów z Białorusinami	149
– ZWZ a litewski ruch niepodległościowy	151

Rozdział VI – Ostatnie tygodnie okupacji sowieckiej (kwiecień–czerwiec 1941). ZWZ w obliczu narastającego zagrożenia

– NKWD przystępuje do akcji	153
– Aresztowania na wiosnę 1941 r.	154
– Działania wojenne i sytuacja polityczna w Europie na wiosnę 1941 roku	157
– 1 maja 1941 roku w Wilnie	158
– Kazanie ks. Hlebowicza na Dzień 3 Maja	160
– Objęcie dowództwa przez płk. Aleksandra Krzyżanowskiego. Aresztowanie ks. Kucharskiego	162
– Wzrost sowieckich dostaw dla hitlerowskich Niemiec ...	162
– Zdumiewające oświadczenie agencji TASS	164
– Masowa deportacja ludności	165
– 22 czerwca 1941 roku	167
– Przed wkroczeniem Niemców do Wilna	168
– Masakry więźniów	170
– Dalsze losy Nikodema Sulika, Władysława Kamińskiego i ks. Kazimierza Kucharskiego	176

Rozdział VII – O niektórych komórkach organizacyjnych SZP-ZWZ

– Legalizacja	180
– Informacja i propaganda	185

– Finanse	193
– Obsada personalna Komendy Okręgu Wileńskiego SZP– ZWZ w okresie od jesieni 1939 roku do jesieni 1941 roku	197
Część II – Okręg Wileński ZWZ–AK w okresie okupacji niemieckiej	201
Rozdział I – Odtwarzanie i rozbudowa konspiracji woj- skowej	
– Sytuacja Polski po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej	203
– Początki niemieckiej okupacji Wileńszczyzny	206
– „Dwór” i „Pole”	208
– Rozwój organizacji, powołanie Inspektoratów	212
Rozdział II – Walka bieżąca, Wachlarz, Kedyw, BIP	
– O zadaniach i formach walki bieżącej	221
– Kierownictwo Walki Podziemnej	223
– „Wachlarz”	224
– Kedyw	226
– Biuro Informacji i Propagandy (BIP)	243
Rozdział III – O komórkach i służbach wileńskiego pod- ziemia	
– „Legalizacja”	249
– Łączność	253
– „Przerzut”	257
– Grupa produkcyjna „Perkun”	262
– Baza Wileńska w Warszawie	265
– Kasa Okręgu	266
– Służba sanitarna	268
– Szare Szeregi	274
– Służba duszpasterska	279
– Delegatura Rządu na Okręg Wileński	282
– Ośrodek Wileński Wywiadu Ofensywnego „Wschód” Ko- mendy Głównej Armii Krajowej	284
Rozdział IV– Sytuacja ludności polskiej i zbrodnie oku- panta	
– Życie codzienne w Wilnie pod okupacją niemiecką	290
– Prześladowanie duchowieństwa	296

– Zagłada wileńskiego getta	299
– Ponary	305
– Masakra ludności polskiej w rejonie Święcian	308

Rozdział V – Próby porozumienia z Litwinami i Białorusinami. Kontakty polsko-niemieckie

– O litewskim podziemiu antynazistowskim	310
– Rozmowy polsko-litewskie	312
– Rozmowy polsko-białoruskie	316
– Niemieckie próby pozyskania Polaków	321

Część III – Delegatura Rządu RP na Okręg Wileński 325

Rozdział I – Ustanowienie Delegatury Rządu RP na Okręg Wileński

– Delegatura Rządu pionem cywilnym Polskiego Państwa Podziemnego	327
– O partiach politycznych w okupowanym Wilnie	331
– Wileńska Koncentracja Demokratyczna	336
– Zygmunt Fedorowicz „Albin” pierwszym Delegatem Rządu na Okręg Wileński	339
– Przekazanie agend cywilnych Komendy Okręgu AK Okręgowej Delegaturze Rządu	341

Rozdział II – Komórki organizacyjne Delegatury

– Struktura organizacyjna	345
– Biuro Delegata Rządu	347
– Łączność zewnętrzna	349
– Komórka legalizacji	351
– Inspektorat Samorządowy, Delegatury Powiatowe	352
– Wydział Bezpieczeństwa	353
– Wydział Informacji i Prasy (WIP)	357
– Działalność wydawnicza ugrupowań politycznych	361
– Wydział Opieki Społecznej	364
– Wydział Zdrowia	367
– Wydział Oświaty, tajne nauczanie	369
– Wydział Przemysłu i Handlu	377
– Wydział Rolnictwa	377
– Wydział Sprawiedliwości	378

– Wydział Finansowy	379
– Kierownictwo Walki Cywilnej i Kierownictwo Walki Podziemnej	379
– Sąd Karny Specjalny	380
– Konwent Stronnictw Politycznych	382

Rozdział III – Z działalności Zygmunta Fedorowicza

– Trudna współpraca prawicy i lewicy. Pierwsza podróż Z. Fedorowicza do Warszawy	384
– Druga wizyta Z. Fedorowicza w Warszawie. Mianowanie zastępców Delegata Rządu	387
– Delegatura Rządu na Okręg Nowogródzki	388

Część IV – Wilno walczące 393

Rozdział I – Formowanie oddziałów Armii Krajowej

– Wydarzenia roku 1943	395
– Oddział „Kmicica”	396
– Sowiecka zbrodnia nad Naroczą	399
– 5 Brygada „Łupaszki”, 4 Brygada „Narocz”	402
– Oddział „Górala”-„Szczerebca”, początki 3 Brygady	405
– Oddział partyzancki „Żuka” i 7 Brygada „Wilhelma” ...	409
– 1 Brygada „Juranda”	411
– Oddział Leśny „Żejmiana”	412
– Oddział Leśny 85 bazą dla 23 i 24 Brygady	412
– Oddziały partyzanckie na terenie Inspektoratu „F”	414
– Przemianowanie oddziału „Brona” na 6 Brygadę	417
– Włączenie „Błyskawicy” do 6 Brygady	419
– Oddział partyzancki „Frycza”	422

Rozdział II – Partyzancka ofensywa

– Rozkaz do „Burzy”	423
– Zmiany organizacyjne w przededniu „Burzy”	425
– Stany liczebne oddziałów AK na wiosnę 1944 roku	429
– Zdobycie Ostrowca	431
– Akcje bojowe w kwietniu 1944 roku	433
– Klęska oddziałów gen. Plechavičiusa	434
– Dalsze akcje bojowe, maj–czerwiec 1944 roku	440
– Glinciszki i Dubinki	441

– Śmierć porucznika „Wacława”	444
– Przystąpienie do „Burzy”	445

Rozdział III – Ku „Ostrej Bramie”

– Projekt akcji „Serce”	447
– Decyzja o „Ostrej Bramie”	450
– Wileńska Delegatura Rządu przed nowymi zadaniami. Trzecia wizyta Z. Fedorowicza w Warszawie	452
– Przygotowanie rozkazu operacyjnego do „Ostrej Bramy”	454
– Ostatnie dni niemieckiej okupacji	462
– Spotkanie „Ludwika” z generałem Poelem	465
– Siły przeznaczone do operacji „Ostra Brama”	466
– O oddziałach, których zabrakło pod Wilnem 7 lipca	469

Rozdział IV – Operacja „Ostra Brama”

– Uderzenie	476
– Dramatyczna decyzja „Pohoreckiego”	480
– Incydent w Szwajcarach	482
– Oddziały miejskie w operacji „Ostra Brama”	483
– Walki w dzielnicy „A”	485
– Walki w śródmieściu	487
– Koniec walk w Wilnie	492
– Bój spotkaniowy pod Krawczunami-Nowosiólkami	493
– Oddziały zorganizowane po operacji „Ostra Brama”	496
– Legitymizacja i wprowadzenie oznak AK	497

Rozdział V – Epilog „Ostrej Bramy”

– Umowa „Wilk”–Czerniachowski	499
– Odmienna ocena sytuacji przez komendanta Okręgu i De- legata Rządu	504
– Odezwa Okręgowej Delegatury Rządu i Konwentu Stron- nictw Politycznych	506
– Sowiecka zdrada	507
– „Czekistowska akcja” generała Sierowa przeciwko wileń- skiej Armii Krajowej	512

Część V – Koniec wileńskiej epopei	515
Rozdział I – Ostatnie miesiące działalności Okręgu Wileńskiego AK	
– Trzecia okupacja sowiecka	517
– Organizacja Okręgu po 17 lipca 1944 roku	519
– Wilnianie przed nowymi problemami	520
– Odtworzenie Kedywu	524
– Teodor Bujnicki i Józef Mackiewicz – dwa wyroki	525
– Białostocki epilog działalności wileńskiego Kedywu	528
– Major „Wileńczyk” kolejnym komendantem Okręgu	529
– O Oddziałach Samoobrony Czynnej Ziemi Wileńskiej ..	532
– Fiasko misji majora „Jaremy”	534
– W czerwonej matni	539
– Major Antoni Olechnowicz „Lawicz” ostatnim komendantem Okręgu	541
Rozdział II – Koniec wileńskiej Delegatury Rządu	
– Aresztowanie Zygmunta Fedorowicza	543
– Koniec „pierwszej Delegatury”	545
– Dr Jerzy Dobrzański „Irwid” drugim Delegatem Rządu ..	546
– Działalność wydawnicza w okresie trzeciej okupacji sowieckiej	547
– Koniec „drugiej Delegatury”	551
– Ostatnie chwile profesora Ehrenkreutza	553
Rozdział III – Polskie podziemie niepodległościowe przed sowieckim trybunałem	
– Proces „pierwszej Delegatury”	555
– Proces „drugiej Delegatury”	557
– Z procesów przeciwko kierownictwu AK	559
– Dalsze losy wileńskich akowców	562
Rozdział IV – Życie codzienne Wilna w zapiskach kronikarskich luty–czerwiec 1945	
– Konstanty Syrewicz – ostatni kronikarz polskiego Wilna ..	568
– Z kart kroniki	569
Aneksy	603
– Aneks I – Wilno i województwo wileńskie w liczbach ..	605

– Aneks II – Dokumenty	607
– Aneks III – Większe akcje bojowe i dywersyjne oddziałów AK w Okręgu Wileńskim	658
– Aneks IV – Noty biograficzne	667
Bibliografia	689
Indeks osobowy	705
Wykaz ważniejszych skrótów	743
Spis ilustracji	749